

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 22. De monopoliis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

SEPTIMVS modus est ex parte modi, quo exercetur negotiatio: nam cum in ea interueniunt periuria, & mendacia; negotiatio peccatum est, cum nemo peieret aut mentiarur sine peccato. Item quando res venditur aut emitur pretio non iusto, vt expositum est in precedentibus, aut quando mercatores vtuntur monopolio priuata autoritate de qua re consequenter ex instituto dicendum est.

CAPVT XXII.

De monopolio.

SUMMARIUM.

- 327 Quid specialiter, quidque generaliter dicatur monopolium, & quomodo specialiter dictum, si auctoritate publica sit, censatur licitum.
- 328 Quando sit, vel non sit licitum monopolium, per quod negotiatores inter se conueniunt de non vendendis mercibus, nisi si pretio taxato, non arbitrato.
- 329 Par iudicium de nonnullis aliis positum in usu.
- 330 Quatenus licitum sit, vel non sit, monopolium, in quo negotiatores supprimunt suas merces: vt dum apparent pauciores, crescat pretium illarum.
- 331 Quatenus illud, in quo vnus, vel pauci conueniunt omnes merces certi generis, vt illas pro arbitrio, aut postea vendant.
- 332 Impediens ne maior mercium copia adhibatur, quo modo peccet.
- 333 De monopolio emptorum; & quod ex monopolio non nascatur obligatio ad restitutionem, si iustum pretium in eo situr.

327. **D**E his agentes auctores Petrus à Nauarra commemorat in lib. 3. de restit. cap. 2. dubit. 9. n. 77. quibus accesserunt Petrus Aragonius ad 22. q. 77. ar. 4. & de iust. & iur. sum Lud. Molina tract. 2. disput. 345. tum Leon. Lessius lib. 2. cap. 21. dubit. 20. Monopolium autem specialiter quidem dicitur, quando vnus, vel pauci efficiunt vt ipsi soli aliquod mercium genus vendant eo pretio quo libuerit ipsis: generaliter vero dicitur de omni machinatione aliquorum mercatorum, qua efficiunt vt ipsi soli vel vendant, certum quid, vel certe eo pretio quo voluerint, vendant. Duplex autem distinguitur dictum specialiter monopolium: vnum quod fit publica autoritate, vt quando Princeps, aut Magistratus concedit alicui typographo, vt solus imprimat, & vendat certum librum, vel vt talis mercator solus vendat certas merces. Alterum quod fit auctoritate priuata, vt cum mercatores inter se conspirant, ne quisquam ipsorum vendat infra, vel emat supra certum pretium. Atque vt prius licitum sit, prater publicam auctoritatem requirit duas condiciones, vt bene declarat Medina in Cod. De r. b. restit. quest. 30. non procul a fine. Alteram, vt concedatur id exigente bono communi (alioqui enim contra iustitiam inferretur damnum tum emptoribus tum aliis mercatoribus) vt fit quando Respub. indiget aliquibus mercibus, quarum negotiatio damnosa erit mercatori, nisi priuilegium ei concedatur, vt solus tales vendere possit. Alteram vero, vt auctoritate quoque publica attentis omnibus circumstantiis taxetur ac constituatur iustum pretium, nec relinquatur arbitrio eorum quibus tale priuilegium conceditur: presertim in mercibus communiter necessariis ad comode ciuilitate viuendum; vt sunt frumentum, vinum, &c. Nam in eo daretur priuatis occasio, pro ipsorum arbitrio grauandi, damnoque magno afficiendi Respub. & per consequens peccandi mortaliter: de quo peccato Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 92. Secus est vero in illis rebus quae solum ad recreationem, vel luxum pertinent, iuxta ante tradita in num. 286. huius libri. E ratio est, quia in talibus nemo grauatur nisi libere volens, cui proinde non fit iniuria. Deposteriori autem monopolio, quando fit, aut non sit licitum, exponitur distinctis illius variis modis.

328. **P**RIMVS EST, quando negotiatores inter se conueniunt de non vendendis mercibus, nisi certo pretio taxato pro suo arbitrio. De quo statuuntur duae conclusiones. Prior est, taliter factum monopolium esse illicitum, quando ex illo augetur pretium rerum, & caritas inducitur: seu quando fraudulenter negotiatores inter se conueniunt vt res vendant vl-

tra iustum pretium, etiam infimum: Hæc probatur, quia in eo est averta iniquitas & violentia facta Reipub. atque perniciosisimum genus expilandi ciues: eo iniquius ac sceleratius, quo merces in Reipub. fuerint magis necessariae, vt panis, vinum, carnes, oleum, & c. deoq; iure communi in lege vnica, Cod. De monopolio, ipsum est prohibitum sub pena amissionis omnium bonorum, atque perpetui exilij. Prater peccatum autem in eo casu est obligatio ad restitutionem eius, quod contra iustitiam acceptum fuerit supra iustum pretium, aut datum infra: quandoquidem censei non potest liberaliter donatum, sicut nec quod vsurario soluitur supra fortem ratione mutui.

Posterior conclusio est, istiusmodi monopolium tunc posse licitum esse, cum ideo tantum fit, vt merces iusto pretio vendantur: vel opera iusta mercede locentur. Huius ratio est, quod quando negotiatores non alia de causa inter se ita conueniant, quam vt pretio iusto res suas vendant, nihil de ipsarum valore amittendū: nec artifices alia de causa, quã vt locent iusta mercede operas suas, & vendant opera suã artis pretio iusto inter ipsos constituto, per quod non inducunt caritatem, nec Reipub. aut priuatum aliquem lædunt: sed solum industria & diligentia vtuntur, vt ipsi iusto pretio emant vel vendant, neque in vendendo cogantur pretij vilitatem subire, vel in emendo grauari pretij incremento. Quia in re censei non sunt peccare, cum nulli inferant iniuriam.

Idem quoque eadem ratione dicendum est de illis qui in publica licitatione rogant amicos, ne plus certa quantitate, vt ipsi rem quæ venalis proponitur, habere possint pro iusto pretio: quia hoc, etiam si dei tantummodo infiniti viderentur, non est rem emere minoris quam valeat, nec alios vi aut metu impedire ne augeant. Dicendum item est idem eadem ratione de iis qui volentes emere officium, aut veltigalia, vel prouentus alios conducere, rogant ceteros emptores vel conductores, ne plus dent quam iustum illud pretium quod offerunt. Sed quamuis non peccetur in his contra iustitiam, peccari potest tamen contra charitatem, perinde ac cum aliis non miseremur proximi afflicti.

SECUNDVS MONOPOLIUM MODVS EST, quando negotiatores supprimunt suas merces, nec eas venim exponunt, vt dum pauciores apparent, crescat earum pretium. De quo hæc conclusio statuitur. Prima, si quis merces suas exposuerit, ac deinde eas supprimat, ex eaque suppressione sequatur caritas notabiliter maior, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem. Hæc, quam habet Petrus à Nauarra in citata dubit. 9. num. 82. probatur: quia hoc ipso, quod merces illas exposuit venditioni, Respub. ius habet emendi eas pretio, quod spectata mercium copia iustum censetur. Ergo iniuriam inferit ciuibus, dum supprimendo illas, facit vt pluris estimetur, pretijque augeatur. Nec est quod opponatur, ipsum iure suo vt suppressendo rem suam: perinde ac vt retinetur mutando simpliciter animum vendendi; aut donando gratis rem suam; vel eam transferendo alio, aut etiã eam destruendo. Nam proposita conclusionis vis non est in eo posita, vt negetur illi qui rem animo vendendi aduexit, eamque venalem exposuit, posse postea eandem non vendere: sed vt assermetur quod si subtrahendo merces venales, caritatem iniuste inducat, efficiens vt res quæ tunc prostant venales, pluris valeant, ob earum quæ apparet inopiam: non possit maior pretium exigere quam accepisset, si non abscondisset; quia censetur per vim fraudulenter illatam Reipub. (qua alioquin ius habuit illum cohibendi, ac etiam puniendi tanquam sibi maiore se nocuum) illud plus accipere; & ideo ad restitutionem illius teneri, adeoq; damni quod ipsius causa ciues paterentur, coacti emere ab aliis mercatoribus supra pretium iustum. Attamen iidem alij mercatores non videntur teneri ad restitutionem incrementi quod acceperint supra pretium illud, quod sine tali fraude existimatum esset iustum. Namque vendiderunt pretio corrente, quod iustum existimabatur spectata paucitate rerum quæ venales exponerentur, proueniente ex iniqua alterius suppressione, quæ non fuerit in ipsorum potestate, nec sint eo cooperati.

Secunda conclusio. Si ex suppressione non sequatur maior caritas; vt cum quis paucas merces habet, aut talium magna copia est in ciuitate; non peccatur contra iustitiam ab eo

qui donec pretium augeatur, merces suas recondit. Ratio est, quia per id nulli damno causam dat. Quanquam si multi sint qui faciunt idem: ita ut pretium inde notabiliter crescat; distinguendum est, ac dicendum, quod si de communi consilio id faciant (etiamsi ex suppressione cuiusque seorsim spectata, pretium non crescat notabiliter) quisque ad restitutionem tenebitur in solidum tanquam cooperatus ad illationem totius damni. Sin autem singuli seorsim ac solo motu proprio suppresserint; quisque eorum pro sua parte tenebitur, quantum ad idem damnum cooperatus est; iuxta ea quae in praeced. lib. 10. cap. 10. quaest. tertia.

Tertia conclusio. Cum quis merces in ciuitatem aduexit, animo vendendi eas, quando erunt cariores, ac interea illas apud se retinendi aliquandiu, expectando pretii incrementum, non peccare, etiam dato casu quod pretium non augetur, si easdem merces statim exponeret venales; dummodo tamen non differat donec pretium enormiter fiat maius, vt in duplum, vel eo circiter. Haec, quae etiam est Petri à Nauar. probatur: quia mercatores, praesertim ij qui foris merces aduehant, videntur hoc ius habere, vt non teneantur statim eas exponere, quando similitum adhuc est sufficiens copia, quae tolerabili pretio possunt haberi (cum maxime aliquandiu expectare sit prudentia) sed tunc demum cum pretium inciperet enorme esse, nisi exponerent: tunc enim, quia tales merces sunt in Repub. habente eo ipso ius ad illas emendas pretio iusto, faceret eidem iniuriam, si diutius tenendo reconditas, magnam caritatem induceret.

TERTIVS MONOPOLII MODVS EST, quando vnus vel pauci congerunt omnes merces certi generis, vt pro suo arbitratu aucto postea pretio, vendant ciuibus nequeantibus tales aliunde habere, cogendo eos tantum dare, quantum ipsi volunt. Quod quidem illicitum esse patet ex aperta iniuria, quae tunc fit Reipub. inducendo caritatem, pro suo arbitratu augendo pretium, quod determinare priuata autoritate non est mercatori concessum: prout habitum est antea in cap. 16. vnde istud monopolii genus tanquam manifestam iniuriam complectens damnatur à Pio V. in bulla de Cambiis; quam habet Nauar. in Enchir. cap. 17. n. 283. littera M. Quod si quis magnum quidem mercium quantitatem emat, sed tamen cum nullo fraudulenter conuenit, neque animo augendi pretium ultra iustum, id fecit; non est censendus peccasse in eo: nisi in certa re, vt solet in frumento, lex aliqua specialis id prohibeat. Namque emptio ad reuendendum, licita est cuilibet mercatori, siue in magna, siue in parua quantitate ea fiat: neque venditoris vitias est de se inducenda caritatis: cū pretiū mercium mutetur ex legarum maiore, vel minore indigentia: parumque ad id referat, siue vnus siue plures vendant eas: cum iustum pretium à Reipub. determinandum sit, aut corrigendum, quando circumstantiis debite consideratis, excessum inuenitur.

POSTREMVVS MONOPOLII MODVS EST, quando quis vi, aut fraude impedit ne aliunde copia maior mercium importetur: vt manente earum raritate caritas fiat in Repub. Qui modus illicitus est etiam moraliter, ob notabilem iniuriam quae Reipub. fit dando causam caritati, qua ciues granantur, dum compelluntur emere notabiliter carius, quam alioqui emissent, pretio decrecente propter copiam mercium. Non videbitur autem ad restitutionem teneri, si absque vi & fraude impediuerit: sicut nec is tenetur qui pari ratione impediuit ne quis obtineret illud quod alter statuerat ei dare, iuxta ea quae tradita sunt in praeced. parte lib. 10. n. 157.

Ceterum haec quae dicta sunt de monopolis venditorum, intelligenda sunt vice versa de monopolis emptorum, cum facta fuerint ad diminuendum iustum pretium mercium: vt si nauis appulsa, illi qui emere possunt, sibi mutuo dent fidem, se non nisi certo pretio empturos, vt defectu emptorum venditor cogatur pro tali pretio, quantum iustum non sit, merces suas relinquere. Qua in re constat committi peccatum. Attamen si venditores monopolium fecissent, emptores quasi vim vi repellendo iuste possent inter se conuenire, vt nullus nisi certo pretio quod iustum sit, emat. Id enim est prudentia. Aduerte vero obiter, quod etiam monopolium per quod merces non nisi rigoroso pretio emi, aut

non nisi infimo pretio vendi possunt, non inducat obligationem ad restitutionem, quia nihil accipitur supra, aut infra iustum pretium, esse tamen peccatum contra charitatem, arctando proximum ad sic vendendum, vel emendum, qui alioqui posset aliquid lucri iuste facere.

C A P V T XXIII.

De obligatione venditorum & emptorum.

S V M M A R I V M.

- 334 Quinque obligationes venditoris.
- 335 Praemitenda explicatio difficultatis; an necesse sit vitium mercis declarari in illius venditione.
- 336 Si venditor defectum mercis celet, mensiendū eam carere omni defectu, venditio nulla est, ipseque tenetur ad restitutionem damnum inde secutorum: non autem si defectum celet tantum reticendo ipsum.
- 337 Peccat contra iustitiam cum obligatio ad restitutionem qui non detegit notabile vitium mercis (scilicet si modicum) quod emptori adferet detrimentum, nisi & ipse idem vitium ignoret.
- 338 De dubio, an peccet contra charitatem qui vitium mercis non detegit emptori, qui emerit, etiam si illud nosset.
- 339 Quatenus peccet qui vendit vnā rem pro alia.
- 340 Quatenus qui rem mixtam vendit pro pura. Et an sciens rei venalis virtutem occultam, teneatur illam emendo, ascendere in pretio.
- 341 Nonnulla certa de difficultate, an possit quis merces suas vendere pretio corrente, quas scit ob futurum aliarum aduentum, paulo post minus valituras.
- 342 Quiddam aliqui contradicant, nihil eo committitur contra iustitiam.
- 343 Quatenus contra charitatem.
- 344 Solutio duarum obiectionum.
- 345 Quando peccet qui priuatum sciens statuto principis minuendum pretium tritici, aut valorem pecuniae vendit, aut mutuo dat secundum communem estimationem.
- 346 Quando peccetur in quibusdam aliis similibus casibus.
- 347 Obligationes propter emptoris.
- 348 Obligatio emptoris priuonendi venditorem de valore rei supra pretium quod offert, & ad rescindienda damna ex illius culpabili mora soluendi: secuta.
- 349 De empto ex aliena pecunia, cuius sit.

PRIMA obligatio quam venditor contrahit ex venditione, est, quod teneatur rem venditam tradere emptori, & in ipsius dominium, aut quasi dominium transferre. Vbi aduerte, venditorem dici tradere dominium rei venditae, quando vendit res corporales, quarum est dominus, vt fundū, domū, &c. tradere vero quasi dominium, quando vendit res incorporales, vt iura, actiones, seruitutes, annuos redditus, &c. Quod si venditor non sit dominus rei venditae, neque dominium, neque quasi dominium illius traditi, sed tantum dat conditionem, & causam vsucapiendi, ex lege Clauib. ff. De contrahenda emptione & venditione. Vnde si quis rem alienam vendat, emptor qui illam bona fide emit, statim accipit ex empto eandem possidere, vsucapio incipit adeo intra tempus legibus constitutum (de quo in praeced. libro. 10. nu. 297.) possit illam sibi praescribere tanquam à se possessam titulo & iure emptionis. Secunda obligatio venditoris est, vt teneatur rescindere venditionem factam vi, metu, aut dolo. Tertia, vt teneatur restituere quidquid accepit ultra iustum pretium, ac damna emptoris, sique passus est ex venditione vi, dolo, aut metu facta. Quarta, vt teneatur de euictione, id est, si aliquis ab emptore petat rem emptam tanquam suam, dicens eam esse sibi obligatam, aut aliquod ius in ea habere, emptor ipse recursum habeat ad venditorem, qui debet ei assistere, cumque seruare indemne, prout ante in praeced. cap. 14. dub. 1. propositione 2. expositum est. Quinta, vt teneatur detegere occultos defectus rei venditae. De qua D. Thom. & interpretes ipsius 2. 2. q. 77. art. 3. pluresq; alii quos Petrus à Nauar. refert. in lib. tertio de restit. cap. 2. dubit. 7. in initio. quibus accesserunt Gregorius à Valent. 2. 2. d. sp. 5. q. 20. punto 2. Lud. Molina in citato tract. 2. disput. 353. nonnullique alii specialem enim

334